

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ షష్టస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ షష్ఠస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

అథ దేవఋషీ రాజన్ సంపరేతం నృపాత్మజం ।

దర్శయిత్వేతి హోవాచ జ్ఞాతీనామనుశోచతాం ॥ 1 ॥

నారద ఉవాచ

జీవాత్మన్ పశ్య భద్రం తే మాతరం పితరం చ తే ।

సుహృదో బాంధవాస్తప్తాః శుచా త్వత్కృతయా భృశం ॥ 2 ॥

కలేవరం స్వమావిశ్య శేషమాయుః సుహృద్వృతః ।

భుంక్ష్వ భోగాన్ పితృప్రతానధితిష్ఠ నృపాసనం ॥ 3 ॥

జీవ ఉవాచ

కస్మింజన్మన్యమీ మహ్యం పితరో మాతరోఽభవన్ ।

కర్మభిర్భ్రామ్యమాణస్య దేవతిర్యఙ్మయోనిషు ॥ 4 ॥

బంధుజ్ఞాత్యరిమధ్యస్థమిత్రోదాసీనవిద్విషః ।

సర్వ ఏవ హి సర్వేషాం భవంతి క్రమశో మిథః ॥ 5 ॥

యథా వస్తూని పణ్యాని హేమాదీని తతస్తతః ।

పర్యటంతి నరేష్వేవం జీవో యోనిషు కర్తృషు ॥ 6 ॥

నిత్యస్యార్థస్య సంబంధో హ్యనిత్యో దృశ్యతే నృషు |
యావద్యస్య హి సంబంధో మమత్వం తావదేవ హి || 7 ||

ఏవం యోనిగతో జీవః స నిత్యో నిరహంకృతః |
యావద్యత్రోపలభ్యేత తావత్స్వత్వం హి తస్య తత్ || 8 ||

ఏష నిత్యోఽవ్యయః సూక్ష్మ ఏష సర్వాశ్రయః స్వదృక్ |
ఆత్మమాయాగుణైర్విశ్వమాత్మానం సృజతి ప్రభుః || 9 ||

న హ్యస్యాతిప్రియః కశ్చిన్నాప్రియః స్వః పరోఽపి వా |
ఏకః సర్వధియాం ద్రష్టా కర్తృణాం గుణదోషయోః || 10 ||

నాదత్త ఆత్మా హి గుణం న దోషం న క్రియాఫలం |
ఉదాసీనవదాసీనః పరావరదృగీశ్వరః || 11 ||

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యుదీర్య గతో జీవో జ్ఞాతయస్తస్య తే తదా |
విస్మితా ముముచుః శోకం చిత్తాఽఽత్మస్నేహశృంఖలాం || 12 ||

నిర్వృత్య జ్ఞాతయో జ్ఞాతేర్దేహం కృత్వోచితాః క్రియాః |
తత్యజుర్ద్దుస్త్యజం స్నేహం శోకమోహభయార్తిదం || 13 ||

బాలఘ్నో వ్రీడితాస్తత్ర బాలహత్యాహతప్రభాః |
బాలహత్యావ్రతం చేరుర్బ్రాహ్మణైర్యన్నిరూపితం |
యమునాయాం మహారాజ స్మరంత్యో ద్విజభాషితం || 14 ||

స ఇత్థం ప్రతిబుద్ధాత్మా చిత్రకేతుర్ద్విజోక్తిభిః |
గృహోధకూపాన్నిష్కాంతః సరఃపంకాదివ ద్విపః || 15 ||

కాలింద్యాం విధివత్ స్నాత్వా కృతపుణ్యజలక్రియః |
మౌనేన సంయతప్రాణో బ్రహ్మపుత్రావవందత || 16 ||

అథ తస్మై ప్రపన్నాయ భక్తాయ ప్రయతాత్మనే |
భగవాన్నారదః ప్రీతో విద్యామేతామువాచ హ || 17 ||

ఓం నమస్తుభ్యం భగవతే వాసుదేవాయ ధీమహి |
ప్రద్యుమ్నాయానిరుద్ధాయ నమః సంకర్షణాయ చ || 18 ||

నమో విజ్ఞానమాత్రాయ పరమానందమూర్తయే |
ఆత్మారామాయ శాంతాయ నివృత్తద్వైతదృష్టయే || 19 ||

ఆత్మానందానుభూత్యైవ న్యస్తశక్త్యూర్మయే నమః |
హృషీకేశాయ మహతే నమస్తే విశ్వమూర్తయే || 20 ||

వచస్యపరతేఽప్రాప్య య ఏకో మనసా సహ |
అనామరూపశ్చిన్మాత్రః సోఽవ్యాన్నః సదసత్పరః || 21 ||

యస్మిన్నిదం యతశ్చేదం తిష్ఠత్యప్యేతి జాయతే |
మృణ్మయేష్వివ మృజ్జాతిస్తస్మై తే బ్రహ్మణే నమః || 22 ||

యన్న స్పృశంతి న విదుర్మనోబుద్ధీంద్రియాసవః |
అంతర్బహిశ్చ వితతం వ్యోమవత్తన్నతోఽస్మ్యహం || 23 ||

దేహేంద్రియప్రాణమనోధియోఽమీ
యదంశవిద్ధాః ప్రచరంతి కర్మసు |
నైవాన్యదా లోహమివాప్రతప్తం
స్థానేషు తద్ ద్రష్టృపదేశమేతి || 24 ||

ఓం నమో భగవతే మహాపురుషాయ మహానుభావాయ
మహావిభూతిపతయే సకలసాత్వతపరివృథ -
నికరకరకమలకుడ్మలోపలాలితచరణా -
రవిందయుగల పరమపరమేష్ఠిన్నమస్తే || 25 ||

శ్రీశుక ఉవాచ

భక్తాయైతాం ప్రపన్నాయ విద్యామాదిశ్య నారదః |
యయావంగిరసా సాకం ధామ స్వాయంభువం ప్రభో || 26 ||

చిత్రకేతుస్తు విద్యాం తాం యథా నారదభాషితాం |
ధారయామాస సప్తాహమబ్ధిక్షః సుసమాహితః || 27 ||

తతశ్చ సప్తరాత్రాంతే విద్యయా ధార్యమాణయా |
విద్యాధరాధిపత్యం స లేభేఽప్రతిహతం నృపః || 28 ||

తతః కతిపయాహోభిర్విద్యయేద్ధమనోగతిః |
జగామ దేవదేవస్య శేషస్య చరణాంతికం || 29 ||

మృణాలగౌరం శితివాససం స్ఫుర -
త్కిరీటకేయూరకటిత్రకంకణం |
ప్రసన్నవక్తారుణలోచనం వృతం
దదర్శ సిద్ధేశ్వరమండలైః ప్రభుం || 30 ||

తద్దర్శనధ్వస్తసమస్తకిల్బిషః
స్వచ్ఛామలాంతః కరణోఽభ్యయాన్మునిః |
ప్రవృద్ధభక్త్యా ప్రణయాశ్రులోచనః
ప్రహృష్టరోమానమదాదిపూరుషం || 31 ||

స ఉత్తమశ్లోకపదాబ్జవిష్టరం
ప్రేమాశ్రులేశైరుపమేహయన్ముహుః |
ప్రేమోపరుద్ధాఖిలవర్ణనిర్గమో
నైవాశకత్తం ప్రసమీడితుం చిరం || 32 ||

తతః సమాధాయ మనో మనీషయా
బభాష ఏతత్ప్రతిబద్ధవాగసౌ |

నియమ్య సర్వేంద్రియబాహ్యవర్తనం
జగద్గురుం సాత్వతశాస్త్రవిగ్రహం || 33 ||

చిత్రకేతురువాచ
అజిత జితః సమమతిభిః సాధుభి -
ర్భవాన్ జితాత్మభిర్భవతా |
విజితాస్తేఽపి చ భజతామకామాత్మనాం
య ఆత్మదోఽతికరుణః || 34 ||

తవ విభవః ఖలు భగవన్
జగదుదయస్థితిలయాదీని |
విశ్వసృజస్తేఽశాంశాస్తత్ర
మృషా స్పర్థంతే పృథగభిమత్యా || 35 ||

పరమాణుపరమమహతోస్త్య -
మాద్యంతాంతరవర్తీ త్రయవిధురః |
ఆదావంతేఽపి చ సత్త్వానాం
యద్ ధ్రువం తదేవాంతరాలేఽపి || 36 ||

క్షిత్యాదిభిరేష కిలావృతః
సప్తభిర్ద్వశగుణోత్తరైరండకోశః |
యత్ర పతత్యణుకల్పః
సహండకోటికోటిభిస్తదనంతః || 37 ||

విషయతృప్తో నరపశవో
య ఉపాసతే విభూతీర్న పరం త్వాం |
తేషామాశిష ఈశ తదను
వినశ్యంతి యథా రాజకులం || 38 ||

కామధియస్త్యయి రచితా

న పరమ రోహంతి యథా కరంభబీజాని ।

జ్ఞానాత్మన్యగుణమయే

గుణగణతోఽస్య ద్వంద్వజాలాని ॥ 39 ॥

జితమజిత తదా భవతా

యదాఽఽహ భాగవతం ధర్మమనవద్యం ।

నిష్కించనా యే మునయ ఆత్మారామా

యముపాసతేఽపవర్గాయ ॥ 40 ॥

విషమమతిర్న యత్ర నృణాం

త్వమహమితి మమ తవేతి చ యదన్యత్ర ।

విషమధియా రచితో యః

స హ్యవిశుద్ధః క్షయిష్ణురధర్మబహులః ॥ 41 ॥

కః క్షేమో నిజపరయోః

కియానర్థః స్వపరద్రుహో ధర్మేణ ।

స్వద్రోహాత్ తవ కోపః

పరసంపీడయా చ తథాధర్మః ॥ 42 ॥

న వ్యభిచరతి తవేక్షా యయా

హ్యభిహితో భాగవతో ధర్మః ।

స్థిరచరసత్త్వకదంబేష్వపుథగ్ధియో

యముపాసతే త్వార్యాః ॥ 43 ॥

న హి భగవన్నఘటితమిదం

త్వద్ధర్మనాన్మృణామఖిలపాపక్షయః ।

యన్నామసకృచ్ఛ్రవణాత్ పుల్కసకోఽపి

విముచ్యతే సంసారాత్ ॥ 44 ॥

అథ భగవన్ వయమధునా
 త్వదవలోకపరిమృష్టాశయమలాః |
 సురఋషిణా యదుదితం తావకేన
 కథమన్యథా భవతి || 45 ||

విదితమనంత సమస్తం తవ
 జగదాత్మనో జనైరిహాచరితం |
 విజ్ఞాప్యం పరమగురోః కియదివ
 సవితురివ ఖద్యోతైః || 46 ||

నమస్తుభ్యం భగవతే సకలజగ -
 త్స్థితీలయోదయేశాయ |
 దురవసితాత్మగతయే
 కుయోగినాం భిదా పరమహంసాయ || 47 ||

యం వై శ్వసంతమను విశ్వసృజః శ్వసంతి
 యం చేకితానమను చిత్తయ ఉచ్ఛకంతి |
 భూమండలం సర్వపాయతి యస్య మూర్ధ్ని
 తస్మై నమో భగవతేఽస్తు సహస్రమూర్ధ్నే || 48 ||

శ్రీశుక ఉవాచ
 సంస్తుతో భగవానేవమనంతస్తమభాషత |
 విద్యాధరపతిం ప్రీతశ్చిత్రకేతుం కురూద్వహ || 49 ||

శ్రీభగవానువాచ
 యన్నారదాంగిరోభ్యాం తే వ్యాహృతం మేఽనుశాసనం |
 సంసిద్ధోఽసి తయా రాజన్ విద్యయా దర్శనాచ్చ మే || 50 ||

అహం వై సర్వభూతాని భూతాత్మా భూతభావనః |
 శబ్దబ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ మమోభే శాశ్వతీ తనూ || 51 ||

లోకే వితతమాత్మానం లోకం చాత్మని సంతతం |
ఉభయం చ మయా వ్యాప్తం మయి చైవోభయం కృతం || 52 ||

యథా సుషుప్తః పురుషో విశ్వం పశ్యతి చాత్మని |
ఆత్మానమేకదేశస్థం మన్యతే స్వప్న ఉత్థితః || 53 ||

ఏవం జాగరణాదీని జీవస్థానాని చాత్మనః |
మాయామాత్రాణి విజ్ఞాయ తద్ద్రష్టారం పరం స్మరేత్ || 54 ||

యేన ప్రసుప్తః పురుషః స్వాపం వేదాత్మనస్తదా |
సుఖం చ నిర్గుణం బ్రహ్మ తమాత్మానమవేహి మాం || 55 ||

ఉభయం స్మరతః పుంసః ప్రస్వాపప్రతిబోధయోః |
అన్వేతి వ్యతిరిచ్యేత తజ్ఞానం బ్రహ్మ తత్ పరం || 56 ||

యదేతద్విస్మృతం పుంసో మద్భావం భిన్నమాత్మనః |
తతః సంసార ఏతస్య దేహాద్దేహో మృతేర్మృతిః || 57 ||

లభ్యేహ మానుషీం యోనిం జ్ఞానవిజ్ఞానసంభవాం |
ఆత్మానం యో న బుద్ధ్యేత న క్వచిచ్ఛమమాప్నుయాత్ || 58 ||

స్మృత్వేహోయాం పరిక్లేశం తతః ఫలవిపర్యయం |
అభయం చాప్యనీహోయాం సంకల్పాద్విరమేత్కవిః || 59 ||

సుఖాయ దుఃఖమోక్షాయ కుర్వాతే దంపతీ క్రియాః |
తతోఽనివృత్తిరప్రాప్తిర్దుఃఖస్య చ సుఖస్య చ || 60 ||

ఏవం విపర్యయం బుద్ధ్వా నృణాం విజ్ఞాభిమానినాం |
ఆత్మనశ్చ గతిం సూక్ష్మాం స్థానత్రయవిలక్షణాం || 61 ||

దృష్టశ్రుతాభిర్మాత్రాభిర్నిర్ముక్తః స్వేన తేజసా |
జ్ఞానవిజ్ఞానసంతుష్టో మద్భక్తః పురుషో భవేత్ || 62 ||

ఏతావానేవ మనుజైర్యోగనైపుణబుద్ధిభిః |
స్వార్థః సర్వాత్మనా జ్ఞేయో యత్పరాత్మైకదర్శనం || 63 ||

త్వమేతచ్ఛ్రద్ధయా రాజన్నప్రమత్తో వచో మమ |
జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నో ధారయన్నాశు సిద్ధ్యసి || 64 ||

శ్రీశుక ఉవాచ
ఆశ్వాస్య భగవానిత్థం చిత్రకేతుం జగద్గురుః |
పశ్యతస్తస్య విశ్వాత్మా తతశ్చాంతర్దధే హరిః || 65 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే చిత్రకేతోః పరమాత్మదర్శనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ||